

Sygn. akt I ACz 1821/14

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Józef Wąsik (spr.)

Sędziowie: SA Jerzy Bess

SA Robert Jurga

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2014 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa H. P.

przeciwko (...) S.A.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 5 sierpnia 2014 r. w sprawie o sygn. akt. I C 1957/14

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 1821/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2014 r. Sąd Okręgowy stwierdził swoją niewłaściwość w sprawie z powództwa H. P. przeciwko (...) S.A., Oddział w R. i sprawę przekazał do rozpoznania jako właściwemu - Sądowi Rejonowemu w Jędrzejowie.

W uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia Sąd pierwszej instancji podał, iż w pozwie wniesionym w dniu 15 lipca 2014 r. A. B., H. P. i A. P. domagali się zasądzenia na swoją rzecz od (...) S.A., Oddział w R. kwot po 50.000 zł na rzecz A. P. i H. P. oraz kwoty 12.000 zł na rzecz A. B.. Jako wartość przedmiotu sporu wskazano kwotę 112.000 zł. Wartość przedmiotu sporu została zatem skumulowana w niniejszej sprawie poprzez zliczenie wartości roszczeń wszystkich trzech powodów. Kumulacja taka nie była dopuszczalna, ponieważ pomiędzy powodami zachodziło współuczestnictwo formalne, polegające na dochodzeniu roszczeń jednego rodzaju, opartych na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. Roszczenia powodów oparte na treści art. 446 § 4 k.c. decydują o formalnym współuczestnictwie powodów (por. wyrok SN z dnia 16 października 2008 r., III CSK 143/08, Lex nr 470015). Roszczenia poszczególnych występujących równolegle powodów zachowują natomiast indywidualny charakter (zob. postanowienie SN z dnia 18 stycznia 2012 r., II CZ 143/11, Lex nr 1162661). Współuczestnictwo formalne uwarunkowane jest przy tym właściwością sądu. Kumulacja roszczeń jest możliwa tylko wówczas, gdy właściwość sądu jest uzasadniona dla każdego z roszczeń lub zobowiązań z osobna, jako też dla wszystkich wspólnie. Ten sam sąd musi być właściwy rzeczowo z perspektywy obliczonej wartości przedmiotu sporu, ocenianej osobno oraz łącznie dla wszystkich dochodzonych roszczeń, jak również właściwość miejscowa musi być taka sama dla każdego z występujących w sprawie współuczestników. Oznacza to niedopuszczalność rozpoznawania w jednym postępowaniu roszczeń lub zobowiązań

jednego rodzaju, opartych na takiej samej podstawie faktycznej i prawnej, dla których rzeczowo właściwe są różne sądy.

Z uwagi na fakt, że dochodzone pierwotnie przez powodów roszczenia nie spełniały wymogu ich wspólnego dochodzenia przed Sądem Okręgowym, gdyż uzasadniona była właściwość tego Sądu wyłącznie dla wszystkich skumulowanych roszczeń, a nie była uzasadniona dla poszczególnych roszczeń, dokonano ich rozłączenia. Po rozłączeniu roszczeń powodów Sąd Okręgowy stwierdził natomiast swoją niewłaściwość i przekazał sprawę z powództwa H. P. do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Jędrzejowie, przyjmując za podstawę właściwości miejscowej przepis art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. 2013 poz. 392 t.j. z późn. zm.).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył powód, zarzucając wydanemu rozstrzygnięciu naruszenie prawa procesowego, a to art. 17 pkt 4 k.p.c. oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W rozwinięciu podniesionego zarzutu powód wskazał, przytaczając w uzasadnieniu prezentowanego stanowiska treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 111/07, iż powodowie A. P., H. P. i A. B. są w niniejszym postępowaniu współuczestnikami materialnymi z uwagi na przedmiot sporu, który stanowią prawa oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej, co uzasadnia kumulację ich roszczeń decydującą o właściwości Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie jako nieuzasadnione, podlegało oddaleniu.

Dla rozstrzygnięcia kwestii właściwości sądu w niniejszej sprawie kluczowe znaczenie ma ustalenie charakteru współuczestnictwa procesowego po stronie powodów, ponieważ decyduje ono o ustaleniu wartości przedmiotu sporu, a co za tym idzie, o właściwości rzeczowej sądu.

Zgodnie z treścią art. 72 § 1 k.p.c. kilka osób może w jednej sprawie występować w roli powodów, jeżeli przedmiot sporu stanowią prawa oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (współuczestnictwo materialne), albo jeżeli przedmiot sporu stanowią roszczenia jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, a ponadto właściwość sądu jest uzasadniona dla każdego z roszczeń z osobna, jak też dla wszystkich wspólnie (współuczestnictwo formalne).

W dotychczasowym orzecznictwie rodzaj współuczestnictwa czynnego w przypadku dochodzenia roszczeń z tytułu wypadku komunikacyjnego był określany różnie. Sąd Najwyższy przyjmował, że współuczestnictwo matki, żony i dzieci w związku ze śmiercią syna, męża i ojca dochodzących roszczeń odszkodowawczych oraz współuczestnictwo małżonków w związku ze śmiercią dziecka w jednym wypadku drogowym ma charakter materialny w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., co powoduje właściwość rzeczową sądu, wynikającą z sumy wartości poszczególnych roszczeń (tak m.in. postanowienia: z dnia 20 kwietnia 1967 r., II CZ 29/67, LEX nr 6144; z dnia 19 grudnia 1985 r., I CZ 135/85, LEX nr 8741). W orzeczeniach tych wskazywano na łączność wewnętrzną pomiędzy powodami istniejącą ze względu na stosunki rodzinne i pozbawienie wszystkich tych osób wspólnego żywiciela oraz pogorszenia ich sytuacji życiowej, jak również na jedno i to samo zdarzenie będące źródłem jednoczesnego powstania szkody po stronie kilku osób.

W judykaturze spotyka się również odmienny pogląd dotyczący oceny współuczestnictwa najbliższych członków rodziny zmarłego, który wyrażono przykładowo w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2006 r., I CSK 142/06 (LEX nr 490439), gdzie przyjęto, iż osoby takie łączy więź współuczestnictwa formalnego w toczącym się sporze.

Wobec takich rozbieżności Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 stycznia 2008 r., III CZP 111/07 (LEX nr 333005), do której nawiązuje również powódka, stanął na stanowisku, że tożsamość podstawy prawnej w rozumieniu art.

72 § 1 k.p.c. nie jest wyznaczana okolicznościami faktycznymi mającymi usprawiedliwiać określone roszczenia, lecz wyraża się w sferze prawa podmiotowego, wynikającego z jednego, tego samego stosunku prawnego, z którego to prawa podmiotowego dopiero wynikają roszczenia. Zatem jest to współuczestnictwo materialne, ponieważ powodowie są najbliższymi członkami rodziny osoby zmarłej, a podstawa prawna żądań powodów jest ta sama. Stanowisko to zostało poparte odwołaniem się do zasady sprawności postępowania, która zdaniem Sądu Najwyższego nakazuje umożliwienie jednoczesnego, wspólnego prowadzenia jednego procesu przed jednym sądem powszechnym.

Powyższa uchwała nie rozwiązała jednak sporów w omawianym temacie, czego przykładem jest m. in. wyrok z dnia 16 października 2008 r., sygn. akt III CSK 143/08 (LEX nr 470015), w którym Sąd Najwyższy zajął stanowisko, iż współuczestnictwo powodów dochodzących od pozwanego odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w następstwie śmierci męża i ojca jest współuczestnictwem formalnym (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Do tego ostatniego poglądu skłania się także tutaj. Sąd Apelacyjny uznając, że każde z dochodzonych w pozwie roszczeń opiera się jedynie na tej samej podstawie prawnej - czyn niedozwolony sprawcy wypadku i przejście odpowiedzialności cywilnej za skutki wypadku drogowego przez firmę ubezpieczeniową. Trudno jednak przyjąć, że w odniesieniu do wszystkich powodów wchodzi w grę ta sama podstawa faktyczna, a więc tożsamość okoliczności faktycznych występujących po stronie powodów, z których każdy domaga się odrębnego zadośćuczynienia, odpowiedniego do doznanej przez niego krzywdy.

Przy ocenie charakteru współuczestnictwa występującego po stronie powodowej nie można kierować się wyłącznie ekonomią procesową. Każdy z uprawnionych ma prawo realizować swoje roszczenie niezależnie od innych i nie zawsze będzie chciał to czynić w tym samym czasie co inni, do czego ma prawo. O wartości przedmiotu sporu, od której zależy właściwość rzeczowa sądu, w przypadku współuczestnictwa formalnego po stronie powodów decyduje zatem wielkość roszczeń każdego z nich z osobna, a nie łączna wartość roszczeń wszystkich współuczestników. Trafna okazała się więc decyzja Sądu Okręgowego o przekazaniu Sądowi Rejonowemu roszczeń, które nie przekraczały kwoty 75.000 zł, określonej w art. 17 pkt 4 k.p.c.

Na marginesie należy dodać, iż przy rozpoznawaniu spraw obecnie wyłączonych do odrębnego postępowania, nie ma przeszkód do ich połączenia na podstawie art. 219 k.p.c. celem wspólnego rozpoznania przez właściwy Sąd.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania, z uwzględnieniem kosztów postępowania zażaleniowego, orzeknie Sąd pierwszej instancji w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie stosownie do treści art. 108 § 1 k.p.c.